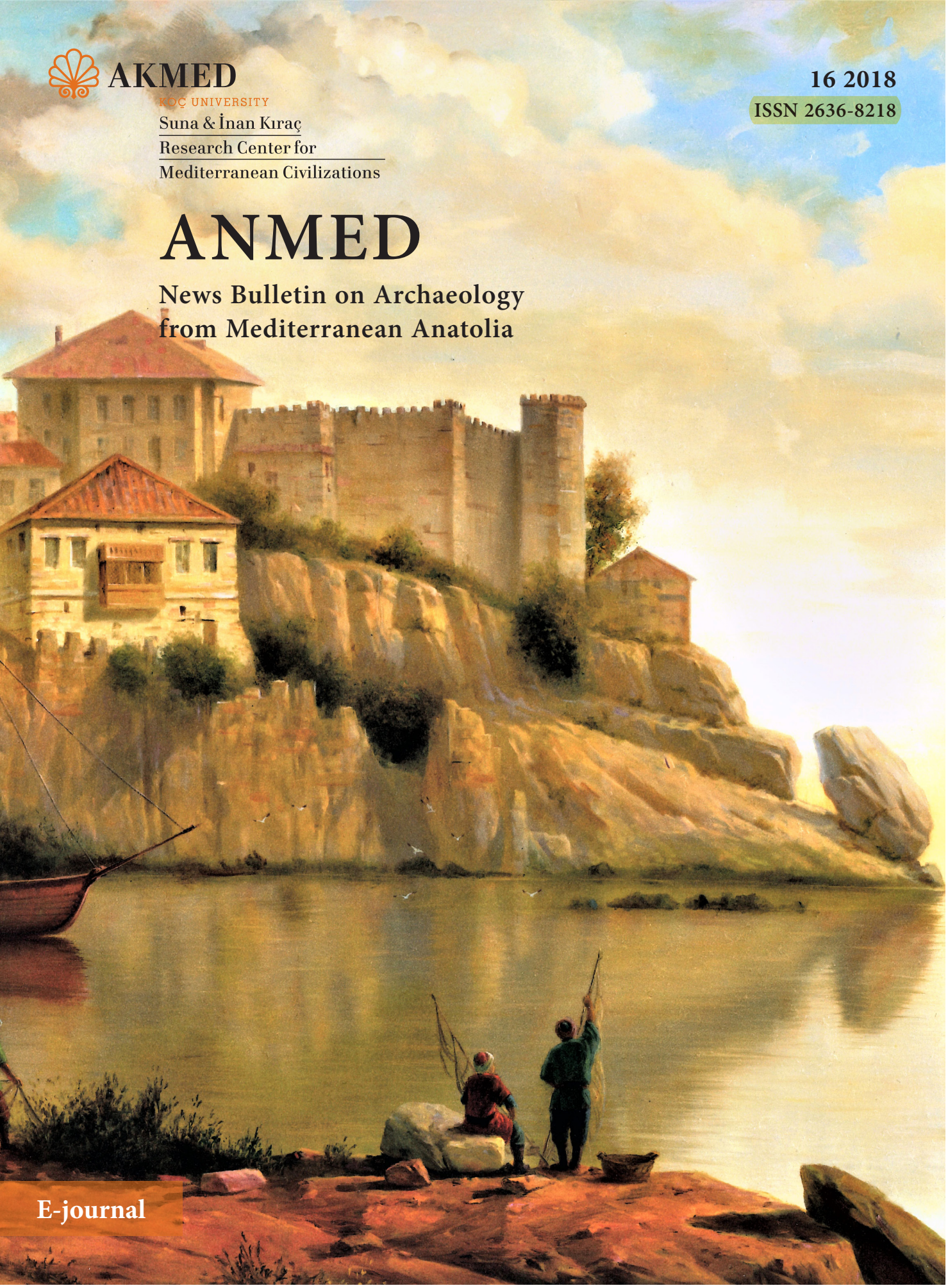
AKMED
KOÇ UNIVERSITY
Suna & İnan Kıraç
Research Center for
Mediterranean Civilizations

16 2018
ISSN 2636-8218

ANMED

News Bulletin on Archaeology from Mediterranean Anatolia

E-journal

ANMED

News Bulletin on Archaeology from Mediterranean Anatolia
(Anadolu Akdenizi Arkeoloji Haberleri Bülteni)

16 2018

Mode of publication Worldwide e-journal

Publisher certificate number 18318

ISSN 2636-8218

Publisher management Koç University
Rumelifeneri Yolu, 34450 Sarıyer / İstanbul

Publisher Umran Savaş İnan, President, on behalf of Koç University

Editor-in-chief Oğuz Tekin

Editor Tarkan Kahya

English copyediting Mark Wilson

Translation from Turkish to English İnci Türkoğlu

© Koç University AKMED
(Suna & İnan Kıraç Research Center for Mediterranean Civilizations)

Production Zero Production Ltd.
Abdullah Sok. No. 17 Taksim 34433 İstanbul
Tel: +90 (212) 244 75 21 • Fax: +90 (212) 244 32 09
info@zerobooksonline.com ; www.zerobooksonline.com

Mailing address Koç Üniversitesi AKMED
(Suna & İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi)
Barbaros Mah. Kocatepe Sok. No. 22
Kaleiçi 07100 Antalya - TURKEY
Tel: +90 (242) 243 42 74 • Fax: +90 (242) 243 80 13
https://akmed.ku.edu.tr
akmed@ku.edu.tr

Cover Detail of an old Antalya's engravings from the 19th century
(Resimlerle Eski Antalya / Pictures of Old Antalya [2013] AKMED).

KOÇ ÜNİVERSİTESİ

AKMED
KOÇ UNIVERSITY
Suna & İnan Kıraç
Research Center for
Mediterranean Civilizations

AKMED
KOÇ UNIVERSITY
Suna & İnan Kıraç
Research Center for
Mediterranean Civilizations

16 2018

ANMED

News Bulletin on Archaeology from Mediterranean Anatolia

CONTENTS

EXCAVATION REPORTS

• Antiochia ad Cragum Excavations: 2016 and 2017 Seasons	Michael HOFF – Birol CAN Rhys TOWNSEND – Timothy HOWE Asena KIZILARSLANOĞLU Geraldine DOBOS	1
• Excavation and Restoration Work at Arykanda in 2007	V. Macit TEKİNALP Hacer SANCAKTAR – Fulya SEVİÇ	15
• Excavation, Restoration and Conservation Work at Saint Nicholas Church in 2017	Sema DOĞAN – Ebru FINDIK Vera BULGURLU	23
• Excavations in Elaiussa Sebaste: 2017 Season	Annalisa POLOSA – Muharrem ORAL	31
• Hacılar Büyük Höyük Excavations – 2017	Gülsün UMURTAK – Refik DURU	38
• Excavations at Karain Cave 2017	Yavuz AYDIN – Eşref ERBİL	45
• Kelenderis Excavations in 2017	K. Levent ZOROĞLU	51
• Excavations at Kızılin in 2017	Metin KARTAL	58
• 2017 Work at Kibyra	Şükrü ÖZÜDOĞRU	61
• Work at Xanthos in 2017	Burhan VARKIVANÇ	69
• Myra – Andriake 2017	Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT Ç. Afşin AYGÜN Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK H. Ayça TİRYAKİ TÜRKMENOĞLU	75
• Olympos Excavations in 2017	B. Yelda OLCAY UÇKAN Gökçen K. ÖZTAŞKIN	82
• Excavations at Pisidian Antioch in 2017	Mehmet ÖZHANLI	90
• Investigating the Defences of Sagalassos: The 2017 Excavations on the Akra	Peter TALLOEN – Mücella ALBAYRAK Jeroen POBLOME	95
• Work at Side in 2017	Hüseyin Sabri ALANYALI – Serap ERKOÇ	103
• 2016 Work at Side	Hüseyin Sabri ALANYALI Feriştah SOYKAL-ALANYALI	113
• Excavations at Soli Pompeiopolis in 2017	Remzi YAĞCI – Davut YİĞİTĞPAŞA	123
• Excavations at the Ancient City of Tlos (2005-2017)	Taner KORKUT – Gül IŞIN Çilem UYGUN – Bilsen ÖZDEMİR	132

SURVEY REPORTS

• 2017 Season of the Lower Göksu Archaeological Salvage Survey Project	Tevfik Emre ŞERİFOĞLU	142
• Hagia Thekla (Meryemlik) Archaeological Site Survey, 2017	Umut ALMAÇ – Ayşın ÖZÜGÜL	150

İÇİNDEKİLER

KAZI RAPORLARI

- *Antiochia ad Cragum 2016 ve 2017 Yılları Kazı Çalışmaları* — *Michael HOFF – Birol CAN, Rhys TOWNSEND – Timothy HOWE, Asena KIZILARSLANOĞLU, Geraldine DOBOS* — 1
- *Arykanda Antik Kenti 2017 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları* — *V. Macit TEKİNALP, Hacer SANCAKTAR – Fulya SEVİÇ* — 15
- *Aziz Nikolaos Kilisesi 2017 Kazı, Koruma ve Onarım Çalışmaları* — *Sema DOĞAN – Ebru FINDIK, Vera BULGURLU* — 23
- *Elaiussa Sebaste 2017 Kazıları* — *Annalisa POLOSA – Muharrem ORAL* — 31
- *Hacılar Büyük Höyük Kazıları – 2017* — *Gülsün UMURTAK – Refik DURU* — 38
- *Karain Mağarası Kazıları 2017* — *Yavuz AYDIN – Eşref ERBİL* — 45
- *2017 Yılı Kelenderis Kazısı* — *K. Levent ZOROĞLU* — 51
- *2017 Kızılin Kazısı* — *Metin KARTAL* — 58
- *2017 Yılı Kibyra Çalışmaları* — *Şükrü ÖZÜDOĞRU* — 61
- *2017 Yılı Ksanthos Çalışmaları* — *Burhan VARKIVANÇ* — 69
- *Myra - Andriake 2017* — *Nevzat ÇEVİK – Süleyman BULUT, Ç. Afşin AYGÜN, Özgü ÇÖMEZOĞLU UZBEK, H. Ayça TİRYAKİ TÜRKMENOĞLU* — 75
- *Olympos Kazısı 2017* — *B. Yelda OLCAY UÇKAN, Gökçen K. ÖZTAŞKIN* — 82
- *Pisidia Antiokheia Kazısı 2017* — *Mehmet ÖZHANLI* — 90
- *Sagalassos Savunma Sistemi İncelemeleri: Akra'da 2017 Kazıları* — *Peter TALLOEN – Mücella ALBAYRAK, Jeroen POBLOME* — 95
- *Side 2017 Yılı Çalışmaları* — *Hüseyin Sabri ALANYALI – Serap ERKOÇ* — 103
- *Side 2016 Yılı Çalışmaları* — *Hüseyin Sabri ALANYALI, Feriştah SOYKAL-ALANYALI* — 113
- *Soli Pompeipolis Kazıları 2017* — *Remzi YAĞCI – Davut YİĞİTĞPAŞA* — 123
- *Tlos Antik Kenti Kazıları (2005-2017)* — *Taner KORKUT – Gül IŞIN, Çilem UYGUN – Bilsen ÖZDEMİR* — 132

YÜZEY ARAŞTIRMASI RAPORLARI

- *Aşağı Göksu Arkeolojik Kurtarma Yüzey Araştırması Projesi 2017 Sezonu Çalışmaları* — *Tevfik Emre ŞERİFOĞLU* — 142
- *Ayatekla (Meryemlik) Ören Yeri Yüzey Araştırması 2017* — *Umut ALMAÇ – Ayşın ÖZÜGÜL* — 150

CONTENTS

• Boğsak Archaeological Survey (BOGA) 2017	Günder VARİNLİOĞLU	156
• Urbanization and Rural Settlements in Rough Cilicia during Antiquity: Surveys around Diocaesarea (Uzuncaburç)	Ümit AYDINOĞLU	164
• Research on Settlement History and Rural Settlements in Rough Cilicia in 2017	Aşkım ÖZDİZBAY – İpek DAĞLI DİNÇER	171
• Düldül Yüzü. The Exploration of a Secondary Centre in the Territory of Sagalassos	Ralf VANDAM – Peter TALLOEN Yasemin ZENGER – Jeroen POBLOME	180
• Archaeological Surveys in the Yalvaç, Gelendost, and Şarkikaraağaç Districts of Isparta Province	Mehmet ÖZHANLI	188
• Surveys on Continental Neogene of Isparta in 2017	N. Damla YILMAZ USTA Hilal YAKUT İPEKOĞLU Gülcan SARP – Fuzuli YAĞMURLU Süleyman ATALAY	195
• Surveys at Eminler Höyük in Karaman: Preliminary Results	Yalçın KAMIŞ	200
• Surveys in and around Kremna in 2017	Hüseyin METİN – Salih SOSLU Mustafa ÇİDEM	208
• Surveys in Northern Pisidia in 2017	Fikret ÖZCAN	216
• Coastal and Underwater Archaeological Surveys in Mersin and Antalya Provinces – 2017	Hakan ÖNİZ	226
• Work at the Ancient City of Seleukeia Sidera in 2017	Bilge HÜRMÜZLÜ – Mustafa AKASLAN Hüseyin KÖKER – Lidewijde de JONG Meltem AYAŞAN – Burak SÖNMEZ İlkay ATAV KÖKER	234
• Şeref Höyük / Komama and Vicinity Survey, 2017	Ralf BECKS – B. Ayça POLAT BECKS	242
• Archaeological Surveys in the Hinterland of Tarsus (2016-2017)	Deniz KAPLAN – Erkan ALKAÇ Şener YILDIRIM – Gamze EVGEN	251
• Report on the 2017 Surveys at Uylupınar (Early Kibyra)	F. Eray DÖKÜ	260

OTHER REPORTS

• Corpus Inscriptionum Latinorum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Project 2017	Hamdi ŞAHİN – Seda TUNCAY	268

İÇİNDEKİLER

- *Boğsak Arkeolojik Yüzey Araştırması (BOGA) 2017* — *Günder VARİNLİOĞLU* — *156*
- *Dağlık Kilikia'da Antik Dönem'de Kentleşme ve Kırsal Yerleşimler: Diocaesarea (Uzuncaburç) Çevresi Araştırmaları* — *Ümit AYDINOĞLU* — *164*
- *Dağlık Kilikia Yerleşim Tarihi ve Kırsal Yerleşmeler Araştırması - 2017* — *Aşkım ÖZDİZBAY – İpek DAĞLI DİNÇER* — *171*
- *Düldül Yüzü. Sagalassos Territoriumu'nda İkincil bir Merkezin İncelenmesi* — *Ralf VANDAM – Peter TALLOEN Yasemin ZENGER – Jeroen POBLOME* — *180*
- *Isparta İli Yalvaç, Gelendost ve Şarkikaraağaç İlçeleri Arkeolojik Yüzey Araştırması 2017* — *Mehmet ÖZHANLI* — *188*
- *Isparta Karasal Neojeni 2017 Yılı Yüzey Araştırması* — *N. Damla YILMAZ USTA Hilal YAKUT İPEKOĞLU Gülcan SARP – Fuzuli YAĞMURLU Süleyman ATALAY* — *195*
- *Karaman Eminler Höyük Yüzey Araştırmaları: İlk Sonuçlar* — *Yalçın KAMIŞ* — *200*
- *Kremna ve Çevresi Yüzey Araştırması 2017* — *Hüseyin METİN – Salih SOSLU Mustafa ÇİDEM* — *208*
- *Kuzey Pisidia Yüzey Araştırması 2017* — *Fikret ÖZCAN* — *216*
- *Mersin ve Antalya İlleri Arkeolojik Kıyı ve Sualtı Araştırmaları - 2017* — *Hakan ÖNİZ* — *226*
- *Seleukeia Sidera Antik Kenti 2017 Yılı Çalışmaları* — *Bilge HÜRMÜZLÜ – Mustafa AKASLAN Hüseyin KÖKER – Lidewijde de JONG Meltem AYAŞAN – Burak SÖNMEZ İlkay ATAV KÖKER* — *234*
- *Şeref Höyük / Komama ve Çevresi Yüzey Araştırması 2017* — *Ralf BECKS – B. Ayça POLAT BECKS* — *242*
- *Tarsus Hinterlandı Arkeolojik Yüzey Araştırması (2016-2017)* — *Deniz KAPLAN – Erkan ALKAÇ Şener YILDIRIM – Gamze EVGEN* — *251*
- *2017 Yılı Uylupınar (Erken Kibyra) Yüzey Araştırması Raporu* — *F. Eray DÖKÜ* — *260*

DİĞER ÇALIŞMA RAPORLARI

- *Corpus Inscriptionum Latinarum XVII/5-3 Miliaria Provinciarum Lyciae-Pamphyliae et Ciliciae Projesi 2017 Yılı Çalışmaları* — *Hamdi ŞAHİN – Seda TUNCAY* — *268*

ANMED 16 2018, 15-22

Excavation and Restoration Work at Arykanda in 2007

Arykanda Antik Kenti
2017 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları

V. Macit TEKİNALP – Hacer SANCAKTAR – Fulya SEVİÇ

The 2017 campaign at Arykanda[1] located within Arif village of the Finike district of Antalya province lasted about sixty days. The 2017 excavations were carried out in two areas.

Excavations at Structure no. 1 north of the Slope Baths (Fig. 1)

In the area north of the Slope Baths, where excavations began in 2012, a lime kiln was uncovered at the upper levels of structure no. 1 excavated in 2012-2014. The lime kiln with a diameter of about 3.00 m occupies part of the eastern section of structure no. 1 and leans on the slope at its north side[2]. The earth under the lime kiln reached a height of about 1.50 m at places and contained finds from an earlier phase of the structure, which ended with a fire in the early last quarter of the 3rd century AD. Therefore, it needed to be excavated, and thus the western part of the kiln was removed and excavations carried out. The work reached down to the room's floor, which was hewn from the bedrock at the 810.01 m level.

The rectangular structure measuring 3.88 x 11.00 m is oriented in a north-south direction and comprises two rooms. The southern room measuring 2.46 x 3.53 m was hewn out of bedrock and is accessed via a doorway of

1 We would like to express our gratitude to the Ministry of Culture and Tourism, General Directorate of Cultural Heritage and Museums, Antalya Provincial Directorate of Culture, and Antalya Museum Directorate, as well as our state representative S. Bilgin for their support. Further thanks are due to our students for their participation and support during the fieldwork and after.

2 The floor level of the lime kiln is at an altitude of 812.70 m., and the top of the highest preserved wall is at 814.75 m.

Antalya İli, Finike İlçesi, Arif Köyü sınırları içerisinde bulunan Arykanda[1] antik kentindeki çalışmalar yak. altmış gün süre ile yapılmıştır. 2017 kazı çalışmaları iki farklı alanda sürdürülmüştür.

Yamaç Hamamı'nın Kuzeyinde 1 Numaralı Yapıda Yürütülen Kazı Çalışması *(Res. 1)*

Kazısı 2012 yılında başlayan Yamaç Hamamı'nın kuzeyindeki alanda 2015 sezonunda, 2012-2014 yılları arasındaki kazı çalışmalarında 1 numaralı yapının üst kotunda bir kireç ocağı açığa çıkarılmıştır. 1 numaralı yapının doğusunda bir bölümünü kaplayan dıştan yak. 3,00 m çapındaki kireç ocağı kuzeyinde yamaca yaslanmaktadır[2]. Kireç ocağının altında, yer yer yak. 1,5 m yüksekliğinde MS 3. yy.'ın son çeyreğinin başlarında bir yangın ile sona eren, erken dönemine ait buluntu içeren toprağın kazılması gerektiğinden kireç ocağının batısı 2017 sezonunda kaldırılarak alandaki kazılara devam edilmiştir. Bu çalışmalarda 810,01 m kotundaki anakayanın kesilmesi ile oluşturulmuş mekânın tabanına kadar inilmiştir.

İki mekândan oluşan kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlı yapı, 3,88 x 11,00 m ölçülerindedir. Anakayanın kesilmesi ile oluşturulan alana inşa edilen 2,46 x 3,53 m ölçülerindeki güney mekâna, güneyindeki 1,12 m

1 Arykanda kazılarına destek ve ilgilerinden ötürü Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne, Antalya İl Kültür Müdürlüğü'ne ve Antalya Müze Müdürlüğü'ne ayrıca temsilcimiz Sayın S. Bilgin'e çok teşekkür ederiz. Arazi sürecinde ve sonrasında devam eden çalışmalara katılımları ve desteklerinden ötürü öğrenci arkadaşlara ayrıca teşekkür ederim.

2 Kireç ocağının taban kotu 812,70 m, korunmuş en yüksek duvarı ise 814,74 m'dir.

Fig. 1
Structure no. 1 north of the Slope Baths
Res. 1
Yamaç Hamamı'nın kuzeyinde 1 numaralı yapı

1.12 m width on the south. A hearth was uncovered in its northeast corner. Room no. 2 in the north is accessed via a doorway of 1.47 m width on the axis. Room no. 2 measures 3.88 x 4.74 m and has an irregular east-west section (A) measuring 1.24 m deep and 3.26 m wide hewn from bedrock. The ca. 2.50 m-high eastern wall of this room was built with roughly cut stones and a few spoliated materials. In the west part of this room is another trapezoidal east-west-oriented unit (B) measuring 2.00 x 2.55 m, just to the north of structure no. 2 (YHK2)[3], which had already been uncovered in 2016.

The most important small finds from 2017 are two oil lamps (Fig. 2). The first (Inv. nr. ARY17M76) was uncovered at the level of 811.07 m, while the second (Inv. nr. ARY17M102) at the level of 810.63 m[4].

Excavations carried out at intervals since 2012 to the north of the Slope Baths brought to light a series of six rooms sharing common walls and built on a narrow east-west terrace. It was understood that these shops were accessed from the stone-paved street on the south side and were destroyed at the same time in a fire. A total of sixty-four coins were uncovered in the entire site. According to the coins uncovered on the floors,

3 This structure was entirely excavated in 2012.

4 The floor level of the room is at 810.01 m. Therefore, these bronze lamps were uncovered ca. 0.60 m and 1.00 m over the floor level, and so it is likely that they fell downstairs from the possible timber upper floor consumed in the fire.

Fig. 2 Bronze lamps uncovered at Structure no. 1 north of the Slope Baths
Res. 2 Yamaç Hamamı'nın kuzeyinde 1 numaralı yapıda bulunan bronz kandiller

genişliğindeki kapıdan girilmektedir. Mekânın kuzeydoğu köşesinde bir ocak açığa çıkartılmıştır. Kuzeydeki 2 numaralı mekâna ise eksendeki 1,47 m genişliğindeki kapıdan geçilmektedir. 2 numaralı mekân 3,88 x 4,74 ölçülerinde olup kuzeyinde, anakayanın kesilmesi ile 1,24 m derinliğinde 3,26 m genişliğinde, doğu batı yönünde düzgün olmayan dikdörtgen planlı bir birim (A) oluşturulmuştur. Bu mekânın yak. 2,50 m yüksekliğindeki doğu duvarı az kaba yonu taşların yanı sıra az sayıda devşirme malzeme kullanılarak örülmüştür. Ayrıca bu mekânının batısında, komşuluğundaki 2 numaralı yapının (YHK2)[3] kuzeyine denk gelen doğu-batı yönünde, yak. 2,00 x 2,55 m ölçülerinde yamuk planlı başka bir birim (B) 2016 yılında açığa çıkartılmıştır.

2017 sezonunda ele geçen en önemli buluntu iki bronz kandildir (Res. 2). Bunlardan ilki (Env.No. ARY17M76)

3 Bu yapının (YHK2) kazısı 2012 yılında tamamlanmıştır.

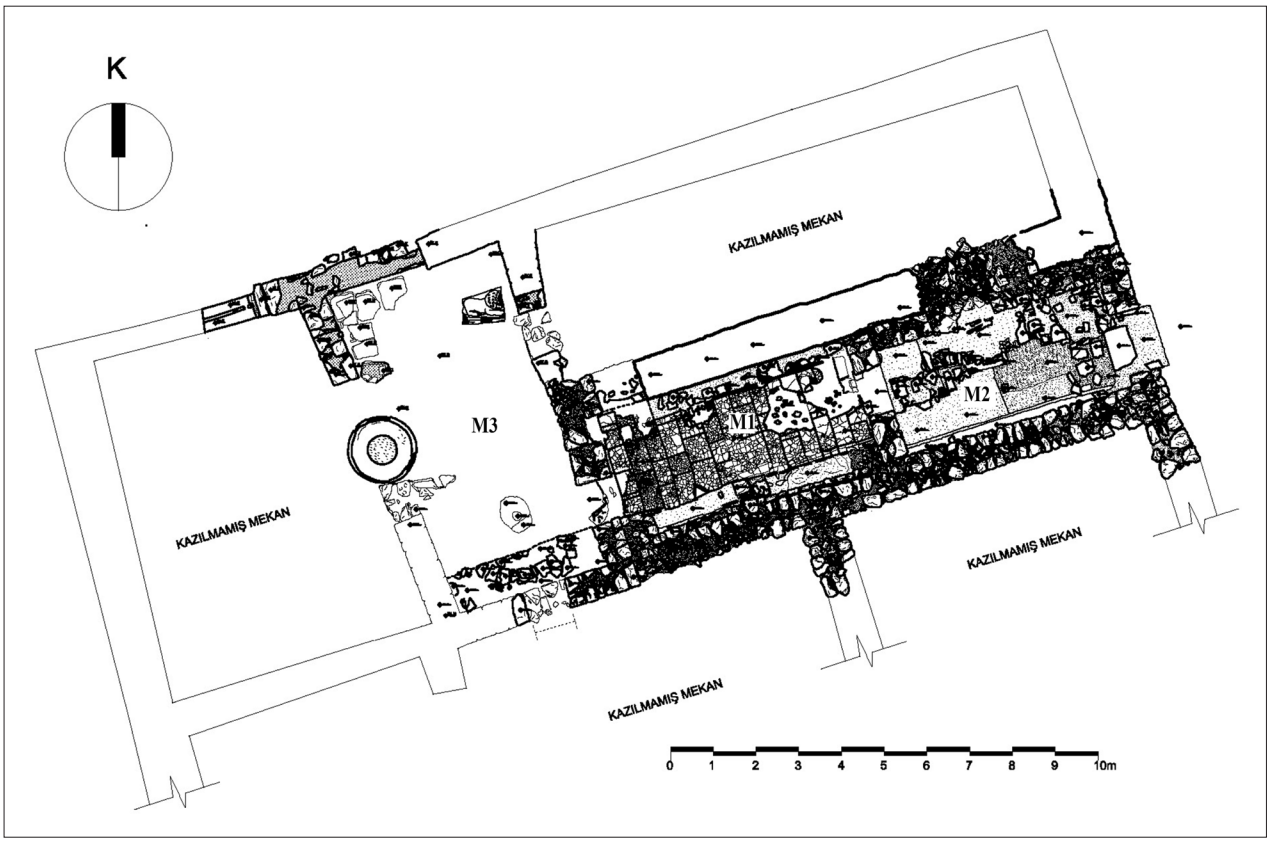

Fig. 3 Arif Fortified Settlement, West Baths

Res. 3 Arif Kale Yerleşimi Batı Hamamı

construction in this area started in the second quarter of the 2nd century AD and ended with a fire, which took place probably during or just after the reign of Emperor Probus (r. AD 276-282).

Excavations at the West Baths in the Arif Fortified Settlement (Figs. 3-7)

Excavations were initiated at the West Baths in 2015 to clarify the architectural phases of the fortified settlement covering an area of about 22,000 m^2 to the south of the modern road leading to the village of Arif. These excavations continued in 2017. For this purpose, excavations were resumed in room nos. 1 and 2, which were started in 2016 but could not be finished.

Room no. 2 (Fig. 4)

Excavations at room no. 2, which is oriented east-west and measures 2.40 x 5.50 m, had halted at 560.68 m level in 2016. In 2017, the work continued until the 559.19 m level.

The work brought to light a doorway with a threshold stone 1.50 m wide (at the 560.13 m level) southward off the axis in the eastern part of the room providing access

811,07 m kotunda, ikincisi ise 810,63 m kotunda (Env. No. ARY17M102) bulunmuştur[4].

Yamaç Hamamı'nın kuzeyinde 2012 yılından başlayarak aralıklarla devam eden kazılarda doğu-batı yönünde dar bir teras üzerine inşa edilen ve ortak duvarları kullanan, toplam altı mekân açığa çıkartılıştır. Girişleri güneydeki taş döşemeli yola açılan dükkânların eş zamanlı bir yangın ile tahrip olduğu anlaşılmıştır. Alanın tümünde toplam altmış dört sikke ele geçmiştir. Tabanlarda ele geçen sikkelere göre bu alandaki yapılaşmanın MS 2. yy.ın ikinci çeyreğinde başladığı ve İmparator Probus (MS 276-282) döneminde ya da hemen sonrasında gerçekleşen bir yangın ile sona erdiği anlaşılmaktadır.

Arif Kale Yerleşimi Batı Hamamı Kazıları
(Res. 3-7)

Arif Köyü'ne ulaşan modern yolun güneyinde yer alan yak. 22 dönüm büyüklüğündeki surlu yerleşim alanının

4 Mekânın kullanım kotu 810,01 m'dir. Dolayısıyla da tabandan yak. 0,60 ile 1,00 m daha üst kotta ele geçen bu iki bronz kandilin, 2 numaralı mekânın olasılıkla ahşaptan yapılmış ve yangında çöken ikinci katına ait olma olasılığı da bulunmaktadır.

Fig. 4
Arif Fortified Settlement, West Baths room no. 2
Res. 4
Arif Kale Yerleşimi Batı Hamamı 2 numaralı mekân

to the street, and another doorway 1.05 m wide on the west (at 560.33 m level) leading into the adjacent room no. 1. Adjoining the 5.50 m-long northern wall of the room extends another wall 0.64 m wide. In the west part of this wall is a low-arched niche with a width of 0.60 m, a depth of 0.60 m, and a height of 1.04 m.

A two-phased arrangement was noted on the axis of the northern wall. An opening of 2.10 m width starting 2.03 m away from the northeast corner was narrowed to 0.90 m with walls of 0.60 m width built on either side in the second phase. Right before this arrangement is a two-phased fill, which was later damaged. The top level of this fill is 560.12 m and is in line with the 2.10 m-wide opening on the east and west. It extends southward into the room for about 1.20 m. At 0.35 m below the top level (i.e. at 559.75 m level), it forms a step of 0.50 m depth projecting east to west. Although the function of this fill is not clarified yet, it is possible that it may belong to the infrastructure of a piscina. The original level of use of this room is not clear. The threshold of the doorway on the east is at the 560.13 m level; the threshold of the doorway on the west leading into room no. 1 is at the 560.33 m level. Hence there is a level difference of 0.20 m between the two thresholds. The bottom level of the niche in the western part of the northern wall is at 560.05 m. Therefore, the level of use of this room, which might have served as an apodyterium as suggested by its position, should be about the 560.05 m level.

mimari evrelerini anlamak amacıyla 2015 yılında başlanan Batı Hamam'daki kazılara 2017 sezonunda da devam edilmiştir. Bu kapsamda 2016 sezonunda kazısına başlanan ancak sonuçlandırılamayan 2 ve 1 numaralı mekânlarda çalışmalara devam edilmiştir.

2 Numaralı Mekân *(Res. 4)*

2,40 x 5,50 m ölçülerindeki doğu-batı yönündeki 2 numaralı mekândaki kazılar 2016 yılında 560,68 m kotunda bırakılmıştı. 2017 sezonunda bu mekândaki çalışmalar 559,19 m kotuna kadar devam etmiştir.

Çalışmalarda mekânın doğusunda, eksenden güneye kayık, sokaktan girişin sağlandığı 1,50 m genişliğindeki kapı ve eşik taşı (560,13 m kotunda) ile batısında, 1 numaralı mekân ile bağlantısını sağlayan 1,05 m genişliğindeki kapı (560,33 m kotu) açığa çıkartılmıştır. Mekânın 5,50 m uzunluğundaki kuzey duvarına güneyinden birleşik, 0,64 m kalınlığında ikinci bir duvar saptanmıştır. Bu duvarın batısında 560,05 m kotundan başlayan 0,60 m genişliğinde 0,60 m derinliğinde 1,04 m yüksekliğinde basık yuvarlak kemerli bir niş bulunmaktadır.

Mekânın kuzey duvarının ekseninde iki evreli bir düzenleme görülmektedir. Kuzeydoğu köşeden 2,03 m uzaklıkta başlayan 2,10 genişliğindeki açıklığın iki yanına ikinci evrede 0,60 m genişliğindeki duvarlar eklenerek bu açıklık 0,90 m genişliğe kadar daraltılmıştır. Bu düzenlemenin hemen önünde sonradan tahrip edildiği anlaşılan iki kademeli olarak yapılmış bir dolgu bulunmuştur.

In the second phase when room no. 3 (BHF) in the western part of the structure was converted to an olive oil workshop, the floor of this room was removed and filled with earth containing potsherds (mostly body fragments), coins from various periods, and a few glass fragments. Furthermore, tesserae of varying sizes were uncovered, enough to cover only an area of about 0.5 m^2. Find levels of these scattered materials are over the likely level of the room's use, so they were considered part of the fill put in after the structure fell out of use.

Room no. 1 (Fig. 5)

This rectangular room measures 3.08 x 6.25 m and is oriented in an east-west direction. It is accessed via three doorways: one of 1.05 m width on the east positioned on the axis, one of 1.00 m width adjoining the southern corner on the west, and the last one of 1.03 m width by the northwest corner on the north wall. On the south side, the room is reinforced by buttresses on the southwest and southeast corners and on the axis. A rectangular niche 0.58 m wide and 0.19 m deep starts from the northern end of the west wall. Traces of a bench with a length of 4.75 m and a width of 0.50 m extend parallel to the north wall. Remains of two other benches are attested on the south side, separated by the axial buttress of 0.78 m width that extends towards the corner buttress. These benches have a width of 0.53-0.56 m. Limestone paved flooring of the room attested at the 560.15 m level extends up to the benches on the north and south.

Üst kotu 560,12 m olan bu dolgu, doğusunda ve batısında, kuzey duvarda izlenen 2,10 m genişliğindeki açıklık ile aynı hizada olup 1,20 m kadar güneye, mekân içerisine devam etmektedir. 0,35 m alt kotta (559,75 m) doğuda ve batıda 0,50 m kadar dışa taşan ve bir basamak oluşturur şeklinde kademelenmektedir. Bu dolgunun işlevi şimdilik tam olarak anlaşılamamakla birlikte bir piscina'nın alt yapısına ait bir dolgu olabileceği de ihtimal dâhilindedir. Bu mekânın orijinal kullanım kotu sorunludur. Mekâna doğudan girişin sağlandığı kapının önündeki eşik 560,13 m kotunda, batısında 1 numaralı mekân ile arasındaki kapının eşik kotu ise 560,33 m olup aralarında 0,20 m'lik kot farkı bulunmaktadır. Mekânın kuzey duvarının batısındaki nişin alt kotu 560,05 m'dir. Dolayısıyla da konumu itibariyle apodyterium olarak tanımlanabilecek olan bu mekânın kullanım kotu 560,05 m civarında olmalıdır.

İkinci evrede yapının batısındaki 3 numaralı (BHF) mekânın zeytinyağı işliğine dönüştürüldüğü evrede bu mekânın zeminin kaldırıldığı ve içerisine çoğu gövde parçalarından oluşan seramikler, farklı dönemlere ait sikkeler ile az sayıda cam içeren toprak ile doldurulduğu anlaşılmıştır. Ayrıca bu alanda toplamda ancak 0,5 m^2'lik alanı kaplayabilecek farklı büyüklüklerde tessera'lar bulunmuştur. Dağınık halde ele geçen bu malzemelerin buluntu kotları mekânın olası kullanım kotundan daha üst kotunda olması nedeniyle yapının kullanımının sona ermesinden sonra buraya atılmış dolgu malzemesi olarak değerlendirilmiştir.

Fig. 5
Arif Fortified Settlement, West Baths room no. 1, first phase
Res. 5
Arif Kale Yerleşimi Batı Hamamı 1 numaralı mekân - 1. yapı evresi

Limestone plaques approximately 0.03 m thick placed vertically to face the benches are attested at places.

In the second phase, the floor level of the room was raised 0.15 m (ca. 560.30 m level). In this phase, the benches parallel to the north and south walls were dismantled down to the floor level partially, and two areas were built with semi-worked stones - 0.56 m away from the north bench and 0.12 m away from the south bench. No other evidence hints at clarifying the function of this arrangement, which should be dated to the same time as the olive oil workshop to the west (room M3).

Room no. 3 (Fig. 6)

Room no. 3 measures 4.30 x 8.00 m in a north-south direction and is located west of room no. 1. It was excavated in 2015 with two phases of construction attested. In the floor of the room at the 560.44 m level was a circular hole 0.20 m in diameter and 0.12 m deep on an irregular limestone block 1.71 m from the south wall, where the olive oil press was placed. The compressed earth floor containing small stones matches this limestone block at 560.44 m level. Therefore, the 560.44 m level was considered the original level of use, and the work was terminated. However, the work at room no. 1 brought to light the original flooring of regular-cut limestone plaques at the 560.20 m level. Therefore, it was seen that the intercommunicating room nos. 1 and 3 have a 0.25 m difference between their floor levels. Since such differences between floor levels of one structure are not common in architecture, it was decided to excavate further deeper at a certain area in room no. 3. Thus, an area 1.00 m wide was excavated a further 0.35 m down reaching 560.08 m level in the south part of north-south-oriented rectangular room no. 3, which measures 4.30 x 8.00 m. This work brought to light remains of a circular

Fig. 6 Arif Fortified Settlement, West Baths room no. 3, first and second phases

Res. 6 Arif Kale Yerleşimi Batı Hamamı 3 numaralı mekân - 1 ve 2. yapı evreleri

1 Numaralı Mekân *(Res. 5)*

Doğu batı yönünde 3,08 x 6,25 m ölçülerindeki dikdörtgen planlı mekâna, doğusunda eksende 1,05 m, batısında, güney köşeye birleşik 1,00 m kuzeyinde ise kuzeybatı köşede 1,03 m genişliğinde üç kapıdan geçilmektedir. Mekân güneyinde eksende, güneybatı ve güneydoğu köşelerinde payandalarla desteklenmiştir. Batı duvarın kuzeyinde köşeden başlayan 0,58 m genişliğinde, 0,19 m derinliğinde dikdörtgen kesitli bir niş bulunmaktadır. Mekânın kuzey duvarına paralel 4,75 m uzunluğunda 0,50 m genişliğindeki sekiye ait izler saptanmıştır. Mekânın güney duvarında ise eksendeki 0,78 m genişliğindeki payanda ile kesintiye uğrayan ve köşedeki payandaların arasında kalacak şekilde genişlikleri 0,53-56 m olan iki sekiye daha ait kalıntılar bulunmuştur. Mekânın kireç taşı zemin kaplamaları (560,15 m) kuzey ve güneydeki seki hizasına kadar devam etmektedir. Sekilerin ön yüzeyini kaplayan dikey olarak yerleştirilen yak. 0,03 m kalınlığında düzgün kireç taşı plakaların bir bölümü yer yer izlenebilmektedir.

İkinci evrede, mekânın zemin kotu 0,15 m kadar yükseltilerek (yak. 560,30 m) kullanılmıştır. Bu evrede ayrıca kuzey ve güney duvara paralel inşa edilen sekilerin bir bölümü zemin seviyesine kadar sökülerek önüne; kuzeyde sekiden 0,56 m uzaklıkta güneyde ise 0,12 m uzaklıkta, yarı işli düzgün olmayan taşlar kullanılarak karşılıklı iki alan oluşturulmuştur. İşlevini anlamaya yönelik daha fazla veri bulunmayan bu düzenleme, yapının batısındaki zeytinyağı işliği (M3 Mekân) ile eş zamanlı olmalıdır.

3 Numaralı Mekân *(Res. 6)*

1 numaralı mekânın batısında 2015 sezonunda kazısı yapılan 4,30 x 8,00 m ölçülerinde kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlı 3 numaralı mekânda iki evreli bir yapılaşma belirlenmişti. Mekânın 560,44 m kotundaki zemininde saptanan, güney duvardan 1,71 m uzaklıkta, düzgün olamayan kireç taşı üzerinde 0,20 m çapında 0,12 m derinliğinde daire biçiminde, zeytinyağı presinin yerleştirildiği anlaşılan bir yuva bulunmuştu. Mekânın sıkıştırılmış taşçıklı toprak zemini 560,44 m kotundaki bu kireçtaşı ile uyumluydu. Bu nedenle 560,44 m kotu, mekânın orijinal kullanım kotu olarak değerlendirilip kazı çalışmaları sonuçlandırılmıştı. Ancak 1 numaralı mekânda yürütülen çalışmalarda 560,20 m kotunda saptanan dikdörtgen, düzgün kesilmiş kireç taşı levhalardan orijinal zemin bulunmuştur. Dolayısıyla da birbirine kapı ile bağlantılı 1 numaralı mekân ile 3 numaralı mekân arasında yak. 0,25 m'lik bir fark olduğu anlaşılmıştır. Aynı yapının iki mekânın farklı kotlarda olması mimari açıdan yaygın bir uygulama olmadığından ortaya çıkan

wall of 0.35 m width with no mortar, whose exterior arc is about 0.20 m away from the south wall. Its top surface is at the 560.26 m level. It was seen that the architectural elements of the first phase of the baths were dismantled when the room was converted to an olive oil workshop, and a floor of compressed earth was built.

This work carried out to clarify the issue of the differences of floor levels between M1 and M3 raised even more questions. Room M3, in which the circular wall was uncovered, has a doorway 1.03 m wide on the axis of the south wall that was cancelled in the second phase. In case these remains of circular layout belonged to the infrastructure of a pool, then this pool would have restricted the use of the concerned doorway. Therefore, the point has risen that the pool and doorway may not be from the same period, and that there might have been another structure here earlier than the baths.

Only thirty-two of the coins unearthed in the excavations of the West Baths since 2015 could be read. Two of them are civic coins of Arykanda from the 2nd-1st centuries BC. Others belong to a time span starting from the reign of Constantine II / Constans (AD 348-361) to the third

Fig. 7 Follis of Constantine V (AD 741-775) Constantinopolitan Mint (AD 751-769)

Obv: Left: bust of Constantine V with short beard, facing; right: unbearded bust of Leo IV; both emperors are crowned and draped with a chlamys and a cross between their heads

Rev: Left, short bearded bust of Leo III, facing, crowned and wearing loros, holding cross potent in right hand; right: cross, horizontal line below, under the line big M in the middle, N on the right, and A under.

AE 2.85gr 18.6mm dp: 6h Findspot: BHM-2 Inv. nr: ARY 2017 S-3077 Altitude: 560.16 m (X: 5.20 Y: 0.70)

Ref: DOC III.1, 306, no. 11.1-10.

Res. 7 V. Konstantinos (MS 741-775) Konstantinopolis Darphanesi Follis - MS 751-769

Ö/ Solda V. Konstantinos'un kısa sakallı büstü cepheden, sağda IV. Leon'un sakalsız büstü cepheden; her iki imparator da taçlı ve khlamys giyimli, başları arasında haç.

A/ III. Leon'un kısa sakallı büstü cepheden, taçlı ve loros giyimli, sağ elinde potent haçı tutmakta; sağda haç, altta yatay çizgi ve çizginin altında merkezde büyük M, sağda N, altta A.

AE 2.85gr 18.6 mm Yön: 6 Buluntu Yeri: BHM-2 Env. No: ARY 2017 S-3077 Kod: 560.16 m (X: 5.20 Y: 0.70)

Ref: DOC III.1, 306, No. 11.1-10.

bu sorunu anlamaya yönelik olarak 3 numaralı mekânda belli bir alanda derinleşme kararı verilmiştir. 4,30 x 8,00 m ölçülerinde, kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlı M3 Mekânı'nın güneyinde 1,00 m genişliğinde 560,08 m kotuna kadar yak. 0,35 m kadar derinleşilmiştir. Bu çalışmada dış yayı güney duvardan yak. 0,20 m uzaklıkta, 0,35 m kalınlığında, üstü kotu 560,26 m olan, kaba yonu taşlar kullanılarak yapılmış, dairesel planlı, harçsız bir duvara ait kalıntılar saptanmıştır. Bu kalıntıların mekânın ikinci evrede -zeytinyağı işliğine dönüştürülmesi sırasında-, ilk hamam evresine ait mimari elemanların söküldüğü ve bol taşcıklı toprak ile sıkıştırılarak yeni bir zemin oluşturulduğu anlaşılmıştır.

M1 ve M3 mekânlarının taban kotlarındaki sorunu çözmek için yaptığımız bu çalışma açıklanması gereken daha başka sorunları da beraberinde getirmiştir. Dairesel planlı temel duvarın saptandığı M3 mekânın güneyinde eksende 1,03 m genişliğinde, ikinci evrede kapatılmış bir kapı bulunmaktadır. Bu dairesel planlı kalıntılar eğer hamamlarda yaygın olarak karşımıza çıkan bir havuzun alt yapısına ait ise aynı zamanda eksendeki kapıdan geçişi de sınırlıyor olmalıdır. Dolayısıyla da bu kapı ile dairesel duvarın eş zamanlı olamayabilecekleri ve belki de bu alanda hamamdan daha erken döneme giden bir yapıya ait olma olasılığı da ortaya çıkmıştır.

Batı Hamam'da 2015 yılında başlayan kazı çalışmalarında ele geçen sikkelerin toplamda otuz iki tanesi okunabilmiştir. Bunlardan ikisi MÖ 2-1 yy.'lara tarihlenen Arykanda darbı kent sikkesidir. Diğer sikkeler ise İmparator II. Constantinus/Constans (MS 348-361) döneminden başlayarak MS 8. yy.'ın üçüncü çeyreğine kadar çıkmaktadır. İmparator II. Constantinus ve Constans (MS 348-361) dönemine tarihlenen sikkeler Arif surlu yerleşiminin ve Batı Hamamı'nın inşası için temkinli karşılanması gereken verilerdir. Sadece bu sikke verilerine dayanılarak Batı Hamam'ın MS 4. yy. ortasında inşa edilmiş veya kullanımda olduğu önerisini getirilmesinin doğru bir yaklaşım olmayacağını düşünmekteyiz. Bunlar için ancak, İmparator II. Constantinus ve Constans (MS 348-361) döneminde darp edilmiş sikkelerin uzun süre tedavülde kalmış olduklarını söyleyebiliriz. Diğer yandan bu açmada ele geçen en geç tarihli sikke, Isauria Hanedanlığı döneminde ortak imparatorlar olarak hüküm süren V. Konstantinos ve IV. Leon (MS 751-775) dönemine aittir (Res. 7). Bizans İmparatorluğu'nun bu çalkantılı dönemini anlayabilmek için Arapların Lykia kıyılarını hedef alan saldırılarından Arykanda'nın ne kadar etkilendiği dikkate alınmalıdır. Emevi (MS 661-750) ve ardından Abbasi (MS 750-1258) donanmalarının MS 646'dan başlayarak MS 8. yy.'ın ortasına kadar süren askeri faaliyetlerinden Lykia Bölgesi'nin kıyı kentleri

quarter of the 8th century. Coins dated to the reigns of Constantine II and Constans need to be approached with caution for the construction of the fortified settlement of Arif and the West Baths. We believe it is not safe to propose that the West Baths were built or in use about the mid-4th century based only on these coins. It can be safely said that these coins remained in circulation for a long while. On the other hand, the latest coin uncovered in this trench belongs to the joint reign of Constantine V and Leo IV (AD 751-775) (Fig. 7). It is necessary to establish how much the Lycian coast was affected from the Arab raids in order to understand this tumultuous period of the Byzantine Empire. Military activities of the Umayyad (661-750) and Abbasid (750-1258) navies affected the coastal towns of Lycia starting from 646 through the mid-8th century[5]. It is known that the Umayyad navy left Alexandria and came to Phoinikos to cut timber for ship construction in 715[6]. It is highly likely that this campaign transformed into a raid reaching up to Arykanda. The transfer of the caliphate from Damascus to Baghdad in 750 would have released the pressure on Lycia somewhat for a while. The coin representing the joint reign of Constantine V and Leo IV uncovered at Arif Fortress is a rare example representing this period.

In the 2017 campaign the consolidation work on the mortar and stone courses on the south wall of the Stadium, which is located on the upper terrace of the Theater, and the rows of seats of the cavea of the Theater continued. Furthermore, the walls previously uncovered in the area to the north of the Temple-Basilica were provided with capping.

Abrreviations and Bibliography

DOC III/1 A. R. Bellinger – P. Grierson (eds.), Catalogue of the Byzantine Coins of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection, Vol. 3, Part 1, Leo III to Nicephorus III 717-1081 Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies (1973).

Theophanes Confessor 1997 The Chronicle of Theophanes Confessor, Byzantine and Near Eastern History AD 284-813. R. Scott – G. Greatrex (trans.) (1997).

Stratos 1975 A. N. Stratos, Byzantium in the Seventh Century (1975).

5 Theophanes Confessor - Θεοφάνης Όμολογητής (1997) 482-483 n. 5, 493-494; Stratos 1975, 3, 49-55.

6 Theophanes Confessor (1997) 535, n. 5.

doğrudan etkilemiştir[5]. Emevi donanmasının MS 715 yılında, Aleksandria'dan (al-Iskenderiyya) Phoinikos'a gemi inşasında kullanmak üzere ağaç kesmeye geldikleri bilinmektedir[6]. Bu seferin Arykanda'ya kadar ulaşan bir saldırıya dönüşmüş olma olasılığı yüksektir. MS 750 yılında Halifeliğin Şam'dan Bağdat'a geçmesi sırasında, Arapların Akdeniz'de ve dolayısıyla da Lykia Bölgesi üzerindeki baskılarının geçici bir süre için de olsa azalmasına neden olmuştur. Arif Kale'de ele geçen V. Konstantinos ve Leon (MS 751-775) dönemine ait bu sikke de söz konusu dönemi temsil eden nadir bir örnektir.

2017 sezonunda Tiyatro'nun üst terasında bulunan Stadion'un güney duvarında, Tiyatro cavea'sındaki oturma sıralarında derz ve taş sağlamlaştırma çalışmalarına devam edilmiştir. Ayrıca Mabed-Bazilika'nın kuzeyindeki alanda geçmiş yıllarda açığa çıkartılan duvarlarda örtme çalışmaları yapılmıştır.

Kısaltmalar ve Kaynakça

DOC III/1 A. R. Bellinger – P. Grierson (ed.), Catalogue of the Byzantine Coins of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection, Vol. 3, Part 1, Leo III to Nicephorus III 717-1081 Dumbarton Oaks Center for Byzantine Studies (1973).

Theophanes Confessor 1997 The Chronicle of Theophanes Confessor, Byzantine and Near Eastern History AD 284-813. R. Scott – G. Greatrex (çev.) (1997).

Stratos 1975 A. N. Stratos, Byzantium in the Seventh Century (1975).

5 Theophanes Confessor - Θεοφάνης Όμολογητής (1997) 482-483, dn. 5 ve 493-494; Stratos 1975, 3 ve 49-55).

6 Theophanes Confessor (1997) 535, dn. 5.